

**PREZES
URZĘDU OCHRONY**

Konkurencji i Konsumentów

Delegatura w Lublinie

20-079 Lublin, ul. Dolna 3-go Maja 5

Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,

Fax (0-81) 532-08-26

E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 13 czerwca 2007r.

RLU –61-20/07/MW

DECYZJA RLU – 24/07

Na podstawie art. 23 c ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 244 poz. 2080, zm. Dz.U. 2006 nr 15, poz.1119, Dz.U. nr 170, poz. 1217) oraz stosownie do art.28 ust.6 tej ustawy i §6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. nr 18 poz.172 ze zm.) w związku z treścią art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Uniwersytetowi w „B” ul. Marii Skłodowskiej – Curie 14

działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 244 poz.2080, zm. Dz.U. 2006 nr 15, poz.1119, Dz.U. nr 170, poz. 1217) ,

- bezprawne działania Uniwersytetu w „B” , polegające na zamieszczeniu w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorze „Umowy o warunkach odpłatności za studia” postanowień wzorca umowy o treści:

- „Wysokość opłat może ulec zmianie wskutek wzrostu lub obniżenia kosztów związanych z funkcjonowaniem Uczelni, a w szczególności kosztów eksploatacyjnych lub kosztów usług edukacyjnych spowodowanych zmianą przepisów”;
- „W przypadku pisemnej rezygnacji ze studiów po terminie ich rozpoczęcia, opłata podlegająca zwrotowi jest pomniejszona proporcjonalnie o koszty odbytych zajęć oraz o koszt przelewu lub przesyłki. Warunkiem zwrotu opłaty jest złożenie pisemnej rezygnacji, nie później niż w ciągu 30 dni od daty rozpoczęcia studiów lub kolejnego roku studiów. W przypadku rezygnacji ze studiów w terminie późniejszym niż określony w ust. 3 wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi” ;
- „Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy, Strony poddają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd powszechny w „B” ”,

które to postanowienia zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ KPC

i nakazuje się zaniechania ich stosowania.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: Prezes Urzędu) w dniu 10 marca 2007r. wszczął postępowanie administracyjne przeciwko Uniwersytetowi w „B” ul. Marii Skłodowskiej – Curie 14 (zwanym dalej: Uniwersytet), zarzucając w/w przedsiębiorcy stosowanie praktyki polegającej na naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów, poprzez stosowanie w obrocie z konsumentami we wzorach „Umowy o warunkach odpłatności za studia” postanowień wzorca umownego, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ KPC tj. praktyki opisanej art. 23 a ust.1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej: ustawą o ochronie (...).

Prezes Urzędu zakwestionował zapisy wzorca umownego o treści:

- „Wysokość opłat może ulec zmianie wskutek wzrostu lub obniżenia kosztów związanych z funkcjonowaniem Uczelni, a w szczególności kosztów eksploatacyjnych lub kosztów usług edukacyjnych spowodowanych zmianą przepisów”;
- „W przypadku pisemnej rezygnacji ze studiów po terminie ich rozpoczęcia, opłata podlegająca zwrotowi jest pomniejszona proporcjonalnie o koszty odbytych zajęć oraz o koszt przelewu lub przesyłki. Warunkiem zwrotu opłaty jest złożenie pisemnej rezygnacji, nie później niż w ciągu 30 dni od daty rozpoczęcia studiów lub kolejnego roku studiów. W przypadku rezygnacji ze studiów w terminie późniejszym niż określony w ust. 3 wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi”;
- „Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy, Strony poddają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd powszechny w „B” ”.

twierdząc, że kwestionowane zapisy są tożsame z postanowieniami wzorców umów wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ KPC .

Uniwersytet w „B” pismem dnia 28.03.2007r. ustosunkował się do przedstawionych zarzutów twierdząc, że w całości uwzględnił zastrzeżenia Prezesa UOKiK co do kwestionowanych zapisów. Poinformował ponadto, że poprawiona umowa o warunkach odpłatności za studia będzie przedmiotem obrad posiedzenia Senatu Uczelni zaplanowanego na dzień 25 kwietnia 2007r.

Po upływie tego terminu nie przedstawił jednak Prezesowi UOKiK nowego wzorca umownego i nie wskazał terminu do dokonania zmian w umowach już zawartych.

Uniwersytet został poinformowany o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w sprawie.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Uniwersytet w „B” ul. Marii Skłodowskiej – Curie 14 jest akademicką uczelnią publiczną utworzoną mocą Ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o utworzeniu Uniwersytetu w „B” (Dz.U. Nr 102 poz.642). a jego siedzibą jest „B” .

Uniwersytet działa na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164 poz. 1365 ze zm.) oraz Statutu uchwalonego na posiedzeniu Senatu Uniwersytetu w „B” w dniu 31 maja 2006r. Statutowym celem Akademii jest przede wszystkim kształcenie oraz prowadzenie badań naukowych w zakresie nauk ekonomicznych, fizycznych, humanistycznych, matematycznych, prawnych, przyrodniczych, społecznych i teologicznych.

Uniwersytet pobiera opłaty za świadczone usługi edukacyjne związane z :

-1/ zajęciami na studiach stacjonarnych, w przypadkach ich powtarzania spowodowanego niezadawalającymi wynikami w nauce;

2.zajęciami na studiach niestacjonarnych;

3/ ponadto opłaty mogą być pobierane za :

- zajęcia na studiach prowadzonych w językach obcych, z wyłączeniem studiów prowadzonych w ramach kierunku filozofia;

-zajęcia nieobjęte planem studiów .

Wysokość w/w opłat ustala Rektor Uniwersytetu na wniosek Rady Wydziału. Informacja o opłatach podawana jest do wiadomości, co najmniej na cztery miesiące przed rozpoczęciem roku akademickiego.

Szczegółowe zasady pobierania tych opłat, w tym terminy ich wnoszenia ustala Dziekan.

Osoby przyjęte na I rok studiów niestacjonarnych w roku akademickim wnoszą opłaty w warunkach określonych umową zawartą pomiędzy studentem a Uniwersytetem w formie pisemnej .

Uniwersytet opracowuje i przedstawia studentom – konsumentom wzorce umowne – w rozumieniu art. 384 § 1 KC, które doręczone są studentom przy zawarciu umowy. Na Uniwersytecie w „B” obowiązuje jednolity wzorzec umowy dla studentów niestacjonarnych wszystkich wydziałów – fakt ten jest bezsporny.

Bezsporny jest również fakt, że w przedstawionym wzorcu umownym zamieszczono zapis § 8 pkt.3 o treści:

- § 5 pkt. 5 „Wysokość opłat może ulec zmianie wskutek wzrostu lub obniżenia kosztów związanych z funkcjonowaniem Uczelni, a w szczególności kosztów

eksploatacyjnych lub kosztów usług edukacyjnych spowodowanych zmianą przepisów”;

-§ 7 pkt. 3 i 4 „W przypadku pisemnej rezygnacji ze studiów po terminie ich rozpoczęcia, opłata podlegająca zwrotowi jest pomniejszona proporcjonalnie o koszty odbytych zajęć oraz o koszt przelewu lub przesyłki. Warunkiem zwrotu opłaty jest złożenie pisemnej rezygnacji, nie później niż w ciągu 30 dni od daty rozpoczęcia studiów lub kolejnego roku studiów. W przypadku rezygnacji ze studiów w terminie późniejszym niż określony w ust. 3 wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi” .

- § 8 pkt. 3 „Wszystkie spory wynikające z niniejszej umowy, strony poddają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd powszechny w „B” ”.

Prezes Urzędu zaważył, co następuje:

Uniwersytetowi w „B” postawiony został zarzut stosowania praktyki, polegającej na naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów, poprzez stosowanie w obrocie z konsumentami we wzorcach „Umowy o warunkach odpłatności” postanowień wzorca umownego, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479 ⁴⁵ KPC tj. praktyki opisanej art. 23 a ust.2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku postępowania dowodowego z dniem 21 kwietnia 2007r. uchylona została ustawa z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji konsumentów, na podstawie której wszczęto w/w postępowanie administracyjne. Miejsce jej zastąpiła ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U Nr 50 poz. 331). Przepisy przejściowe w art. 131 nowej ustawy stanowią, że do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów i nie zakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Stąd, dla oceny stanu faktycznego w niniejszej sprawie bezpośrednie zastosowanie ma art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, stanowiący materialnoprawną podstawę prowadzonego postępowania.

Treść art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U.2005 Nr 244 poz. 2080 z późn. zm.) wskazuje, że jej przepisy mają zastosowanie wyłącznie do ochrony przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Zatem warunkiem koniecznym do uruchomienia interesów określonych w ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców naruszają jego przepisy i jednocześnie stanowią zagrożenie dla interesu publicznego lub też naruszają ten interes.

W związku z zarzutem postawionym Uniwersytetowi stwierdzić należy, że wzorce umowne przez nią stosowane mają zastosowanie przy zawieraniu – wymaganych prawem- umów ze studentami. Dotyczą one zatem obecnych i wszystkich potencjalnych- przyszłych studentów Uniwersytetu, co oznacza, że wzorce umowne mogą mieć zastosowanie do nieokreślonego z góry kręgu adresatów. Zatem postępowanie niniejsze prowadzone było w interesie publicznym.

Art.23 a ust.1 ustawy stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawnie działanie przedsiębiorcy. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu Postępowania Cywilnego, naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji, godzące w zbiorowe interesy konsumentów (ust.2). Ust. 2 tego przepisu wylicza określone co do nazwy czyny, stanowiące przykładowy katalog praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przy czym katalog ten nie jest zamknięty.

Pomiędzy ust. 1 i 2 art. 23 a ustawy o ochronie (...) istnieje ścisły związek polegający na tym, że ust. 2 uszczegóławia niektóre przypadki naruszania interesu konsumenta, co nie oznacza wcale, że dla stwierdzenia niedozwolonej praktyki wystarczy spełnienie hipotezy tego przepisu. Przesłanki praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zawarte są bowiem w ust.1 i każdorazowo muszą zaistnieć. Skoro tak, to w analizowanym stanie faktycznym, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów można uznać tylko takiego rodzaju zachowanie, które wyczerpuje również znamiona określone w ust. 1 art. 23 a ustawy o ochronie (...) tj.:

- niedozwoloną praktykę stosuje przedsiębiorca – w rozumieniu art. 4 pkt.1 ustawy o ochronie (...);
- działania przedsiębiorcy są bezprawne.
- praktyka godzi w zbiorowe interesy konsumentów,

Art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie (...) stanowi, że przez „przedsiębiorcę” rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999r Prawo działalności gospodarczej (Dz.U.1999 Nr 101 poz.1178 ze zm.) a także m.in: osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2004r.Nr 173 , poz.1808) ustawa z dnia 19 listopada 1999r. Prawo działalności gospodarczej straciła moc z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2004r. Nr 173 , poz. 1807 ze zm.). Z kolei przepis art. 86 tej ustawy stanowi, że ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o przepisach ustawy z dnia 19 listopada 1999r. – Prawo działalności gospodarczej, należy przez to rozumieć właściwe przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przedsiębiorca w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jest osoba fizyczna, osoba prawa i jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną.

Z uwagi na powyższe, dokonując analizy celu prowadzonej działalności uznać należy, że Uniwersytet w „B” prowadzi działalność o charakterze publicznym. Celem i przedmiotem działania Uniwersytetu jest świadczenie usług edukacyjnych, zaś działalność ta w odniesieniu do wymienionego na wstępie zakresu działalności ma charakter odpłatny. W ocenie Prezesa Urzędu, przedmiotem działania Uniwersytetu w zakresie prowadzonych studiów niestacjonarnych jest świadczenie usług

edukacyjnych z jednoczesnym zapewnieniem sobie zysku z tego tytułu. Zatem, Uniwersytet w tym zakresie prowadzi działalność zbliżoną do działalności gospodarczej, funkcjonuje na rynku w sposób zarobkowy z nastawieniem na wypracowanie zysku. Cechy te przesądzają, w ocenie Prezesa Urzędu, o tym, że Uniwersytet posiada status przedsiębiorcy nie w sensie *stricto*, to jest nie należy do grupy tych przedsiębiorców, do których wprost stosuje się przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, ale należy do kategorii przedsiębiorców sensu *largo*, tj. do definicji rozszerzonej obejmującej „osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającej osobowości prawnej, organizująca lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej”.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie *porządek prawny* obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określonych jako *zasady współżycia społecznego*.

Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy czyn sprawcy był zgodny czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są:

- normy prawa powszechnie obowiązującego – jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego, w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.,
- nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego (dobre obyczaje) – *Komentarz do Kodeksu Cywilnego Gerard Bieniek Lex Polonica Prima*.

O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego – uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego Izba Administracyjna – *Lex Polonica Prima*.

Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie. Okolicznościami tymi są:

- działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy,
- wykonywanie prawa podmiotowego,
- zgoda pokrzywdzonego,
- działanie w obronie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz.377).

Z treści art.479⁴² KPC wynika, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowienia wzorca uznanych za niedozwolone i zakazuje ich stosowania. Z brzmienia art.479⁴³ KPC wynika również, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art.479⁴⁵§2 KPC.

Stanowisko Prezesa Urzędu zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25 marca 2004r. – sygn. akt. XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez

przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art.23a ust.1 ustawy. Oznacza to, że bezprawnym jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przez SOKiK na podstawie art.479³⁶⁻⁴⁵KPC. Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK na podstawie którego dokonany jest wpis postanowienia do rejestru, o którym mowa w art.479⁴⁵ KPC została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. w sprawie o sygn. akt. III SZP 3/06. W ślad za tym należy przyjąć, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, czyli w przypadku, gdy zakazana jest już jedna klauzula jako niezgodna z prawem, a w obrocie gospodarczym w stosunku do konsumentów funkcjonuje zapis o treści analogicznej jak ten w klauzuli zakazanej, celowe jest uznanie, że treść zapisu stosowana wobec konsumentów innych aniżeli ci dotknięci zapisem jest postanowieniem już zakazanym. Stanowi to o bezprawności takiego działania i równocześnie stanowić może praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której stanowi art.23a ust. 2 w postaci stosowania klauzul umownych wpisanych do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone. Nie jest przy tym konieczne by treść badanego postanowienia wzorca umowy była literalnie identyczna jak treść postanowienia wpisanego do rejestru, by mogło korzystać z rozszerzonej prawomocności.

Zatem, dla stwierdzenia stosowania praktyki, polegającej na bezprawnym naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień umowy uznanych za niedozwolone, konieczne jest wykazanie, że stosowane przez przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego są tożsame z wpisem do rejestru postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolony dokonany przez Prezesa UOKiK na mocy stosownego orzeczenia Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów .

1. Prezes Urzędu zakwestionował zapis § 5 pkt.5 wzorca umownego o treści:” Wysokość opłat może ulec zmianie wskutek wzrostu lub obniżenia kosztów związanych z funkcjonowaniem Uczelni, a w szczególności kosztów eksploatacyjnych lub kosztów usług edukacyjnych spowodowanych zmianą przepisów”;

W ocenie Prezesa Urzędu treść zakwestionowanego postanowienia wzorca umownego jest tożsama z zapisem o treści :” Uczelnia zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości czesnego stosownie do aktualnych kosztów organizacji prowadzonego procesu dydaktycznego i prowadzonej działalności statutowej”, który to zapis na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 maja 2006r. sygn. akt. XVII Amc 176/05 uznany został za niedozwolone postanowienie umowne i z dniem 3 sierpnia 2006r. pod nr 800 wpisany do Rejestru klauzul zakazanych.

Również wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 05.10 2005 r. sygn. akt. XVII Amc 176/05 zapis o treści „Wysokość czesnego może ulec zmianie w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia” uznany został za niedozwolone postanowienie umowne i z dniem 3 kwietnia 2006r. pod nr 643 wpisany do Rejestru klauzul zakazanych

Tym samym wykazano spełnienie przesłanki stosowania przez Uniwersytet działania bezprawnego, poprzez stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu Postępowania Cywilnego.

2. Kolejne zakwestionowane postanowienie wzorca umownego to §7 pkt. 3 i 4 o treści : „Warunkiem zwrotu opłaty jest złożenie pisemnej rezygnacji, nie później niż w ciągu 30 dni od daty rozpoczęcia studiów lub kolejnego roku studiów. W przypadku rezygnacji ze studiów w terminie późniejszym niż określony w ust. 3 wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi” .

Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 marca 2006r. sygn. akt. XVII Amc 68/05 zapis o treści „Informujemy iż po odbycie się pierwszych zajęć nie uznajemy rezygnacji z kursu i nie zwracamy wpłaconej kwoty” uznany został za niedozwolone postanowienie umowne i z dniem 8 sierpnia 2006r. pod nr 807 wpisany do Rejestru klauzul zakazanych. Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 maja 2006r. sygn. akt. XVII Amc 70/05 zapis o treści „W przypadku rezygnacji po tym okresie, uiszczona kwota nie podlega zwrotom” uznany został za niedozwolone postanowienie umowne i z dniem 8 sierpnia 2006r. pod nr 806 wpisany do Rejestru klauzul zakazanych. Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 maja 2006r. sygn. akt. XVII Amc 87/05 zapis o treści „W przypadku rezygnacji przez słuchacza z uczestnictwa w kursie po podpisaniu niniejszej umowy szkoła nie zwraca uiszczonych opłat za kurs” uznany został za niedozwolone postanowienie umowne i z dniem 8 sierpnia 2006r. pod nr 815 wpisany do Rejestru klauzul zakazanych.

Również w tym przypadku wykazano, że wykazano spełnienie przesłanki stosowania przez Uniwersytet działania bezprawnego, poprzez stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu Postępowania Cywilnego.

3. Prezes UOKiK zakwestionował również postanowienie wzorca umownego o treści: § 8 pkt. 3 o treści: „Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy, strony poddają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd powszechny w „B” ”.

Zapis o treści „W przypadku nie dojścia przez strony do porozumienia, sądem właściwym do rozstrzygnięcia wszystkich sporów będzie Sąd właściwy dla siedziby Uniwersyteckiej Szkoły Kształcenia Indywidualnego ” stanowi klauzulę zakazaną i wpisany jest z dniem 3 sierpnia 2006r. do rejestru wzorów umów uznanych za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11 maja 2006r. sygn. akt XVII AmC 176/05 pod nr 801. Również wyrokiem z dnia 24.04.2006r. w sprawie o sygn. akt AmC XVII 107/04 SOKiK zakwestionował zapis o treści: „Spory mogące wynikać na tle realizacji niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sąd właściwy dla siedziby Wykonawcy”. Zapis o tej treści wpisany został do Rejestru w dniu 3 lipca 2006r. pod nr 784.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie, Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11 maja 2006r. sygn. akt. XVII AmC 176/05 stanowi klauzulę abuzywną i z tego tytułu wpisany został do rejestru o którym mowa w art. 479⁴⁵ KPC w dniu 3 sierpnia 2006r. pod nr 801 oraz jest tożsama z zapisem o treści :” Za sąd

właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla „Impuls School”, który to zapis na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt. XVII AmC 19/04 stanowi klauzulę abuzywną i z tego tytułu wpisany został do rejestru o którym mowa w art. 479⁴⁵ KPC w dniu 3 sierpnia 2006r. pod nr 388.

Dodać należy, że w/w wyroki zapadły w stanach faktycznych dotyczących działalności szkół, a więc w stanie faktycznym najbardziej zbliżonym do rozpatrywanego w niniejszej sprawie.

Wykazano zatem, że Uniwersytet stosuje postanowienia wzorca umownego uznanego za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu Postępowania Cywilnego, a zatem, że działania Uniwersytetu mają charakter bezprawny.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest spełniona, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy ogółu konsumentów, czyli nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować. Interes konsumentów jest zjawiskiem o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

Na wstępie rozstrzygnąć należy, czy student, z którym Uniwersytet podpisuje Umowę o warunkach odpłatności za studia posiada przymiot konsumenta, bowiem to jego interesy podlegają ochronie w trybie art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie (...). Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 4 pkt.11 odwołuje się do definicji „konsumenta” w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny(Dz.U. Nr 16 poz. 93 z późn zm.). Zgodnie z treścią art. 22¹ KC „za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową”. W świetle w/w regulacji, w ocenie Prezesa Urzędu nie ulega wątpliwości, że student jako osoba fizyczna zawierająca z uczelnią umowę cywilnoprawną o świadczenie usług edukacyjnych posiada przymiot konsumenta.

W ocenie Prezesa Urzędu zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje w sposób jednoznaczny, że działania przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu postanowień wzorca umownego wpisanego do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, wyczerpują przesłanki praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określone w art. 23 a ust. 2 ustawy .

W każdym z analizowanych zapisów naruszenie zbiorowych interesów konsumentów przekłada się możliwość naruszenia interesu indywidualnego. W pierwszym z zakwestionowanych zapisów naruszenie interesu konsumentów ma miejsce w sytuacji, gdy postanowienia wzorca umowy uprawniające przedsiębiorcę do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, a to w następstwie inflacyjnego wzrostu kosztów działalności przedsiębiorcy, jednocześnie nie zastrzegają na rzecz konsumenta uprawnienia do odstąpienia od umowy. W tej sytuacji uprawnienie konsumenta do wypowiedzenia umowy jest odpowiednikiem uprawnienia uczelni do podwyższenia ceny bądź wynagrodzenia, przy czym postanowienie, które daje stronie prawo wiążącego zmienienia warunków umowy (w tym wypadku wysokości czesnego) tylko wtedy może być uznane za skuteczne jeżeli wskazane są sytuacje faktyczne, w których modyfikacja może nastąpić oraz kryteria i zakres możliwych zmian (SN 19.05.1992 OSN CP 1993, poz. 119, wyrok Sądu

Okręgowego – Sądu Antymonopolowego z dnia 14 lutego 2001r. o sygn. akt. XVII Ama 86 /00).

Również drugi z zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu zapisów realnie narusza interesy konsumentów. Naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w okolicznościach sprawy polega na naruszeniu zasady ekwiwalentności umowy, poprzez zatrzymanie na rzecz Uniwersytetu opłaty za studia w przypadku, gdy student wypowie umowę po upływie 30 dni od daty rozpoczęcia studiów lub kolejnego roku studiów. Zatem Uniwersytet, pomimo, że nie będzie świadczył usługi wobec studenta po rozwiązaniu umowy, żąda dla siebie zapłaty w pełnej wysokości. Stąd działanie takie narusza ekonomiczny interes każdego aktualnie studiującego jak również tych, którzy studiować będą w przyszłości

W trzecim z zakwestionowanych zapisów zbiorowe interesy konsumentów naruszone są poprzez ograniczenie im prawa do sądu właściwego do rozpoznawania sprawy.

Dokonując oceny, że działanie opisane wyżej narusza zbiorowe interesy konsumentów odnieść się należy do treści przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, określających właściwość miejscową, w tym właściwość ogólną, przemianą i wyłączną.

Wg art. 27 kpc określającego właściwość miejscową ogólną powództwo wytacza się przed sąd I instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania, zaś powództwo przeciwko osobie prawnej wytacza się według miejsca jej siedziby- art. 30 kpc.

Zgodnie z treścią art. 34 kpc powództwo o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, jak też odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości miejsce to powinno być stwierdzone dokumentem.

Przepisy te umożliwiają powodowi dokonanie wyboru pomiędzy sądem właściwości ogólnej, a innym sądem oznaczonym w tych przepisach. Nie jest zatem dopuszczalne narzucenie właściwości przemiennej przez jedną ze stron umowy, a jedynie następczy jej wybór w chwili powstania roszczenia wynikającego z umowy.

Art. 46 kpc przewiduje możliwość zawarcia tzw. klauzuli prorogacyjnej. Zgodnie z jej treścią, strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących powstać w przyszłości z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, będzie wówczas wyłącznie właściwy. Skuteczność takiej umowy zależy od zgodnego wyrażenia woli stron, poprzez zawarcie stosownej umowy prorogacyjnej, określonej w art. 46 kpc.

Wzorzec umowny stosowany przez Uniwersytet już z samej istoty wzorca umownego nie może być poczytywany za uzgodniony indywidualnie w myśl art. 46 kpc. Zawiera on bowiem zbiór gotowych i opracowanych przez Uniwersytet postanowień, na treść których student nie miał żadnego potencjalnego ani rzeczywistego wpływu.

Zapis wzorca umownego o kwestionowanej treści wskazuje jako jedyny sąd właściwy do rozpatrywania sporów sąd właściwy w „B” .

Powództwo wytoczone przez konsumenta przeciwko Uniwersytetowi, zgodnie z przepisami przytoczonymi wyżej, rozpatrywać może sąd właściwy dla siedziby Uniwersytetu – według właściwości ogólnej lub sąd wykonania umowy – wg właściwości przemiennej. Z kolei powództwo Uniwersytetu przeciwko konsumentowi powinno być rozpatrzone przez sąd, w którego okręgu student ma miejsce

zamieszkania lub też przed sąd miejsca wykonania umowy – określone zgodnie z art. 454 kc.

Jak wynika z powyższego, nie w każdym przypadku sądem właściwym będzie sąd właściwy w „B”. Stwierdzić zatem należy, że kwestionowany zapis narusza interes konsumentów – studentów, bowiem stosowane przez Uniwersytet postanowienie ogranicza konsumentom drogę do sądu, poprzez ograniczenie dyspozytywności przepisów określających właściwość miejscową. Zważyć przy tym należy, że ustawodawca nie wyłączył ze stosowania w obrocie z konsumentami właściwości przemiennej a w okolicznościach sprawy możliwość jej zastosowania przez konsumenta została ograniczona.

Wykazano zatem, że kwestionowane postanowienia wzorca umownego naruszają interes studenta, konsumenta - strony umowy z Uniwersytetem.

Skoro wzorzec umowny, w którym znajdują się zakwestionowane postanowienia skierowany jest do z góry nieokreślonej liczby konsumentów, to naruszenia dotyczy również z góry nieokreślonej liczby konsumentów. Krąg osób, który został już dotknięty stosowaną praktyką i który taką praktyką może zostać dotknięty jest nieograniczony, niemożliwy z góry do określenia ani zidentyfikowania, a tym samym spełnia warunki zbiorowego interesu konsumentów.

Zatem, spełniona została w okolicznościach sprawy przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd, w opinii Prezesa Urzędu, zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje w sposób jednoznaczny, że działania Uniwersytetu w zakresie przedstawionego mu zarzutów wyczerpują przesłanki praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określone w art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy.

Z uwagi na powyższe sentencja decyzji jest uzasadniona.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...), w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. od decyzji Prezesa przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie.

Z upoważnienia Prezesa UOKIK
Dyrektor Delegatury w Lublinie
Ewa Wiszniowska